

حکمروایی خوب شهری در محله‌های شهری (مورد مطالعه: شهر مریوان)

احمد پوراحمد

* اسماعیل پیری*

یادگار محمدی

شهرام پارسا

سامان حیدری

استاد گروه جغرافیای انسانی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی رفاه اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، ایران

دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

دریافت: ۱۳۹۶/۰۷/۲۵ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۲/۱۹

چکیده: حکمروایی خوب شهری، از جمله مفاهیمی است که رفاه عمومی شهروندان را در نظر گرفته و سیاست‌ها و برنامه‌های آن در چارچوب شاخص‌های خاصی قرار می‌گیرند. بنابراین هدف از پژوهش حاضر، بررسی شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در محله‌های مرکزی شهر مریوان؛ یعنی محله‌های ۱، ۲، ۴ و ۱۴ می‌باشد. داده‌ها و اطلاعات این تحقیق، به دو روش کتابخانه‌ای و پیمایشی، جمع‌آوری گردید که در روش پیمایشی از ابزار پرسش‌نامه استفاده شد که روایی و پایایی آن مورد تأیید کارشناسان صاحب‌نظر در این زمینه قرار گرفت. حجم کلی نمونه‌ها، ۳۸۰ نفر با استفاده از فرمول کوکران برآورد گردید. روش نمونه‌گیری به صورت غیرتصادفی است و پرسش‌نامه‌های طراحی شده به صورت اتفاقی در میان شهروندان توزیع گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار EXCEL و SPSS استفاده گردید و با توجه به نرمال بودن داده‌ها، از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه استفاده شد. در ادامه با استفاده از آزمون توکی، به بررسی تفاوت هریک از محله‌ها پرداخته شد. نتایج پژوهش نشان دادند که در محله‌های مورد بررسی، شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در وضعیت مطلوبی قرار ندارند. محله‌های یک و چهارده، تنها در شاخص‌های مسئولیت‌پذیری، جهت‌گیری توافقی و عدالت، تفاوت معناداری ندارند و در سایر شاخص‌های مورد بررسی، این دو محله، با یکدیگر، تفاوت معناداری دارند. این تفاوت معنادار با توجه به تفاوت میانگین شاخص‌های مورد بررسی در هر دو محله، زیاد بالا نیست و می‌توان گفت شاخص‌های حکمروایی شهری در این دو محله نیز همچون محله‌های دو و چهار، در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و همه تقریباً در یک سطح قرار دارند.

واژگان کلیدی: حکمروایی خوب شهری، مدیریت شهری، محله، شهر مریوان

طبقه‌بندی JEL: N35, R11, H11, R11

و اگرایی بتواند زمینه توسعه پایدار و انسان محور منطقه کلان شهری و سازمان فضایی-کالبدی کارآمد در این چارچوب را فراهم کند (کاظمیان، ۱۳۸۶).

مفهوم مدیریت، نوعی عامل تصمیم‌گیری است و در برگیرنده برنامه‌ریزی، سازمان دهی، نظارت و کنترل است و تمام این عوامل با یکدیگر تعامل دارند (لطیفی، ۱۳۸۷). به طور کلی منظور از نظام مدیریت شهری، یک سازمان گسترده متشکل از تمام عناصر و اجزای رسمی و غیررسمی ذی‌ربط و مؤثر در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی حیات شهری با هدف اداره، هدایت و کنترل توسعه همه‌جانبه و پایدار شهر است. در این مفهوم، مدیریت شهری از نوع نظام‌های باز و بسیار پیچیده انسانی و اجتماعی است که با عناصر و روابط بسیار متنوع و متعددی، مواجه است. داده‌های این سیستم، خواسته‌های دولت و شهروندان و ستاده‌های آن، توسعه کمی و کیفی زندگی شهری است؛ بنابراین مدیریت شهری، در برگیرنده تمام سیستم شهری؛ اعم از فضای کالبدی و عملکردی (سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا) و چندسطحی است (کاظمیان، ۱۳۷۶). مدیریت شهری، تلاشی برای هماهنگ کردن و یکپارچه‌سازی عمومی برای مقابله با مشکلات عمده‌ای است که شهروندان با آن روبرو هستند و برای شهری قابل رقابت، عادلانه و پایدار تعریف شده است (Van Dijk, 2006).

کرلی^۱ (۱۹۹۴) تدوین و ارزیابی بر اساس شاخص‌های عملکردی به صورت دوره‌ای و سالیانه را از جمله مهم‌ترین وظایف مدیریت شهری می‌داند. بر اساس گزارش سازمان ملل متحد، حکمرانی خوب شهری دارای شاخص‌های پایداری، برابری، اثربخشی، شفافیت و مسئولیت‌پذیری، امنیت، مشارکت اجتماعی و شهروندی است. حکمرانی شهری، مناسب‌ترین گزینه برای مدیریت شهری بهمنظور مقابله با فقر شهری و ترویج اقتصاد پایدار در شهرها می‌باشد (Virtudes, 2016).

۱- مقدمه

در گذشته، مدیریت شهری، ابعاد پیچیده و چندبعدی نداشت؛ بنابراین اداره و مدیریت شهر، راحت‌تر از زمان حال بود. با افزایش جمعیت شهرنشینی، معضلات جدید اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی شهرها، مدیریت و اداره آن‌ها را پیچیده کرد. به عبارتی، افزایش جمعیت شهری باعث تحولات بزرگی در شهر شد که مدیریت آن به شیوه سنتی، امکان‌پذیر نبود و پافشاری بر ادامه روند مدیریت سنتی، منافع تمام ذی‌نفعان را دربر نمی‌گرفت و این روند منجر به عدالت فضایی نمی‌شد. اندیشه اولیه کارآمدی مدیریت شهری در مؤلفه‌هایی مانند: در خدمت گرفتن سرمایه بیشتر، صنعتی شدن، نیروی کار بیشتر و به‌طور کلی در رشد کمی، دیده می‌شد ولی تجربه‌ها و مطالعات به‌خصوص مطالعات بانک جهانی نشان داده‌اند که این رویکردها نتوانسته‌اند بهبود فضای زیست را در پی داشته باشند و هر روز موانع زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی و به‌طور کلی فضایی این رویکردها، نمایان‌تر می‌شود. از این رو تغییراتی در این رویکردها صورت گرفت و باعث ایجاد دیدگاه و تئوری‌های توسعه پایدار، شهر انسان‌گرا و حکمرانی خوب شهری (اداره مردمی شهرها) گردید که امید می‌رود این رهیافت‌ها و رویکردهای نوین، بهویژه حکمرانی خوب شهری به عنوان اثربخش‌ترین، کم‌هزینه‌ترین و پایدارترین شیوه اعمال مدیریت نظام پیچیده و چندسطحی، مدیریت شهرها را بهبود بخشد (ترابی، ۱۳۸۳). تعدد و تکثر کنش‌گران و نیروهای مؤثر بر حیات شهری در مقیاس‌های مختلف محلی، ملی و منطقه‌ای و ضرورت هم‌گرایی و همسویی آن‌ها در یک چارچوب مبتنی بر دموکراسی منطقه‌ای و عدالت فضایی را می‌توان مهم‌ترین استدلال ضرورت استقرار الگوی حکمرانی شهری و جایگزینی آن به جای حکومت شهری دانست. الگویی که از طریق جلب مشارکت و همیاری تمام نیروهای عملکردی و تمام سطوح جغرافیایی و جایگزینی همگرایی به جای تفرق و

این پژوهش نشان داد که اگر ما نتوانیم روابط بین شهرهایمان و محیط محلی خودمان را با جهان تشخیص دهیم در بلندمدت حیات شهرهایمان با مسائل و مشکلاتی مواجه خواهد شد که تصور کردنش برای ساکنان شهرهای امروزی سخت خواهد بود.

هیل آبی^۳ (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان «نظریه برنامه‌ریزی شهری خوب و حکمروایی آن»، به نظریه‌های مرتبط با شهرها، حکمروایی، مداخلات برنامه‌ریزی و ایده‌های در حال تغییر در رابطه با شهر خوب، عوامل به وجود آوردن حکمروایی خوب، نظریه حکمروایی در بهبود مدیریت و همچنین کیفیت مکان اشاره کرده و شاخص‌های حکمروایی خوب شهری را در اداره شهرها مؤثر بر شمرده است.

ویرتدوس^۴ (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «اصول حکمروایی خوب در برنامه‌ریزی فضایی در مقیاس محلی» علاوه بر پرداختن به پیشینه تحقیق، به شناسایی نقش حکمروایی در مقیاس محلی پرداخته و نقاط ضعف و قوت را بررسی کرده است.

ایردى و سایل^۵ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «حکمروایی و بازیابی: مقایسه مقابله با فاجعه‌های اخیر در سریلانکا و نیوزیلند» به بهبود اوضاع بعد از زمین‌لرزه سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ نیوزیلند اشاره می‌کنند که ویرانی زیادی را در پی داشت و در حال حاضر، اوضاع کمی بهبود یافته است. این پژوهش، به ساختار حکومتی که این دو بازیابی را هدایت کرد اشاره دارد. نتیجه، نشان داد که اثرات بلایای طبیعی به طور بالقوه می‌تواند طول عمر و بازیابی آنها را پیچیده کند. سازگاری روند و نتایج در ارتباط با هنجارهای فرهنگی و مسئله حیاتی مسکن، موضوعات اصلی در این دو مورد هستند که نوع حکمروایی در این موارد بسیار مؤثر است.

حکمروایی به مثابه تغییر نقش‌های حکومت محلی به منظور ارائه خدمات و همچنین تغییر سازمان‌های محلی از اداره عمومی به سوی رهبری سیاسی در جامعه مدنی است (Halsall, 2012).

در این راستا در خصوص شهر مریوان، عدم توجه کافی به بحث مدیریت شهری احساس می‌شود و همچنین ارتباط بین مدیران شهری و ساکنان شهر مریوان در سطح مطلوبی نیست؛ لذا نیاز به تغییر از حکومت شهری به حاکمیت شهری وجود دارد. ضمناً عدم توزیع متعادل امکانات و خدمات در سطح شهر و در نتیجه آن، دسترسی نامناسب شهروندان به امکانات و خدمات شهری در سطح شهر مریوان وجود دارد. از این‌رو بررسی حکمروایی شهری به منزله ارتباط مؤثر بین مدیریت شهری و ساکنین شهر مریوان برای ارتقای کیفیت زندگی آنها، ضروری به نظر می‌رسد.

در این راستا سؤال اصلی این پژوهش این است که سطح حکمروایی خوب شهری در محله‌های شهر مریوان به چه میزان است؟

۲- پیشینه تحقیق

(الف) پژوهش‌های خارجی

پاپوویچ^۱ (۲۰۰۸) در پژوهشی به بررسی حکمروایی خوب و سیاست کاهش فقر در کشور اوکراین پرداخت و از سه شاخص عمدۀ حکمروایی یعنی: مشارکت، پاسخگویی و شفافیت استفاده کرده است. نتایج تحقیق نشان دادند که با توجه به اهداف توسعه هزاره در کاهش فقر، تکامل حکمروایی خوب در کاهش فقر روستایی در اوکراین مؤثر بوده و بهره بردن از شاخص‌های حکمروایی خوب، بسیار مناسب‌تر از شرایط کنونی آن کشور در کاهش فقر می‌باشد.

دی‌الویرا^۲ و همکاران (۲۰۱۳) پژوهشی با عنوان «اقتصاد سبز و حکمروایی شهری» انجام دادند. نتیجه

3- Healey

4- Virtudes

5- Gjerde and Sylva

1- Popovych

2- De Oliveira

سجادی و همکارانش (۱۳۹۶) در پژوهشی، به بررسی نقش حکمرانی شایسته در ارتقای کیفیت محیط‌زیست شهری از دیدگاه ساکنان و بررسی وضعیت محیط‌زیست شهری محله باغ فردوس پرداختند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرکردن پرسشنامه و مصاحبه رودررو با ساکنان با حجم ۳۷۴ نفر و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام گرفته است. یافته‌های تحقیق، حاکی از آن است که در شاخص مشارکت، تمایل به شرکت در تصمیم‌گیری‌های محیط‌زیستی در سطح محله، در شاخص پاسخگویی، توجه مسئولان به بهبود وضعیت محیط‌زیست محله در شاخص اثربخشی و کارایی، تأثیر برنامه‌های اعمال شده شهرداری در کاهش آلودگی محل زندگی، در شاخص شفافیت، میزان اطلاع افراد از اجرای طرح‌ها و برنامه‌های زیست‌محیطی در محله، در شاخص مسئولیت‌پذیری، میزان مسئولیت‌پذیری مدیران شهری در قبال حفظ محیط‌زیست شهری، در شاخص قانون‌محوری، میزان برخورد قانونی مسئولین با عوامل آلوده‌کننده محلی، در شاخص عدالت و برابری، میزان دسترسی به فضاهای باز و سبز و فضاهای زیست‌محیطی در محله، دارای بار عاملی بیشتری بودند.

موحد و همکارانش (۱۳۹۳) در پژوهشی، به بررسی حکمرانی خوب شهری در محله‌های منطقه ۱۹ شهرداری تهران پرداختند. نتیجه پژوهش نشان داد که بر پایه مدل تاپسیس و آزمون‌های آماری تنها ۲۴ درصد از محله‌ها دارای وضعیت حکمرانی خوب می‌باشند. همچنین یافته‌های تحقیق نشان دادند که با توجه به آزمون T-TEST، معنیز حکمرانی خوب شهری از سطح متوسط میانگین‌ها پایین‌تر بوده و این موضوع نشان می‌دهد که در محله‌های نمونه، سطح حکمرانی خوب در حد مناسبی نیست.

حکمت‌نیا و همکارانش (۱۳۹۴) در پژوهشی، به بررسی و تحلیل حکمرانی خوب شهری در شهر ایلام پرداختند. در این پژوهش از سه شاخص پاسخگویی،

ب) پژوهش‌های داخلی

نتیجه پژوهش کاظمیان (۱۳۸۳) در رساله دکتری او با عنوان «تبیین رابطه ساختار حاکمیت و قدرت شهری با سازمان فضایی» حاکی از آن بود که دستیابی به سازمان فضایی متکثر، همگرا، کارآمد و پایدار در منطقه کلان‌شهری تهران مشروط به استقرار ساختار حکمرانی افقی، متکثر، منسجم است و این امر نیز مشروط به نهادها و روابط قدرت متوازن و شهرونددار است.

تفوایی و تاجدار (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان «درآمدی بر حکمرانی خوب شهری در رویکردی تحلیلی» به این نتیجه رسیدند که در زمان حاضر، رویکرد حکمرانی خوب شهری، اثربخش‌ترین، کم‌هزینه‌ترین و پایدارترین شیوه اعمال مدیریت است. هدف از این تحقیق، بررسی و تحلیل مفاهیم و اصول مرتبط با حکمرانی خوب شهری و بررسی نمونه‌ای از تجارت داخلی مرتبط با این رویکرد می‌باشد. نتایج نشان دادند که با وجود ساختاری شدن برخی از مشکلات مدیریت شهری در ایران، تبیین صحیح، نهادینه‌سازی و نگاه راهبردی به موضوع حکمرانی خوب شهری، کمک می‌کند تا مدیریت پایدار شهری به سرعت و امیدواری بیشتری در شهرهای ایران شکل گیرد.

توكلی‌نیا و شمس‌پویا (۱۳۹۶) مقاله‌ای با هدف تبیین وضعیت مدیریت محلی از لحاظ مؤلفه‌های حکمرانی خوب و ارتباط آن با مؤلفه مشارکت انجام دادند. نتایج تحقیق نشان دادند که سطح مؤلفه‌های حکمرانی اجتماع محلی در محله درکه، از سطح متوسط، پایین‌تر است. همچنین بین مشارکت و حکمرانی اجتماع محلی و مؤلفه‌های آن، رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد. بنابراین با کاهش مشارکت، امتیاز حکمرانی اجتماع محلی، کاهش می‌یابد و از سوی دیگر با افت وضعیت حکمرانی، سطح مشارکت نیز کاهش می‌یابد.

اتفاقات، در شهرها پیجیده‌تر می‌شود باید خطمسنی مدیریت آن‌ها نیز تغییر کند (Lewis & Mioch, 2005). حکمروایی مطلوب شهری در سال ۱۹۹۴ به یک مشغله ذهنی و چند سال بعد به یک اجراء تبدیل شد. در اواخر دهه ۱۹۸۰، پس از یک دهه سیاست‌های تعديل اقتصادی- ساختاری در بسیاری از کشورهای آفریقایی، بانک جهانی به این نتیجه دست یافت که حکمرانی، موضوعی اساسی در راهبرد توسعه کشورهایی است که عملکردشان ضعیف است. به عبارتی، بانک جهانی در مطالعات سال ۱۹۸۹ دریافت که حکمرانی- شیوه مدیریت و اداره کشور یا رابطه شهروندان با حکومت‌کنندگان- موضوع محوری توسعه است. پس از آن، سازمان ملل، در دومین کنفرانس مربوط به سکونتگاه‌های انسانی در سال ۱۹۹۶ استانبول، شعار خود را فعالیت جهانی برای حکمروایی خوب شهری قرار داد و تأکید کرد که شهرهای جهان باید در راستای استقرار حکمروایی شهری، قدم بردارند (برکپور، ۱۳۸۵). مفهوم حکمروایی، از دهه ۱۹۸۰ وارد متون جامعه‌شناسی سیاسی و اداره امر محلی شد و دلالت بر موضوع یا محتوایی قدیمی درباره رابطه قدرت و جامعه داشت (توکلی و مؤمنی، ۱۳۹۵) و از هنگام مطرح شدن اصطلاح حکمروایی خوب، تعریف و برداشت‌های زیادی از آن شده است (حاتمی‌ژاد و همکاران، ۱۳۹۴). حکمروایی خوب عبارت است از: رابطه صحیح بین حکومت‌کنندگان و شهروندان که هدف آن، به بیشینه رساندن بهزیستی عمومی، توجه به برخورداری مادی و معنوی انسان‌ها و رضایت مادی و معنوی آن‌ها، رفع نیازها و حمایت از حقوق اساسی و آزادی شهروندان است (اسماعیل‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴).

اهمیت حفظ تعادل بین نیازهای نسل امروز و آینده از طریق توسعه پایدار، تغییر رویکردی را در مدیریت شهری و ارائه خدمات شهری به وجود آورده است. این تغییر رویکرد، به ورود مفاهیمی همچون حکمروایی خوب شهری انجامیده که به عنوان کارترین و

مسئولیت‌پذیری و قانون‌مداری استفاده گردید. برای تحلیل داده‌ها، از نرم‌افزار SPSS و از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شد. ارزش‌گذاری متغیرها با بهره‌مندی از طیف لیکرت صورت گرفته است. نتایج به دست آمده از پژوهش بر پایه آزمون t - test حاکی از آن است که سطح تمام شاخص‌های حکمرانی خوب در شهر ایلام، پایین‌تر از سطح متوسط طیف لیکرت است؛ لذا می‌توان گفت که نواحی چهارده‌گانه شهر ایلام از لحاظ این مؤلفه‌ها، در سطح نامطلوبی قرار دارد.

۳- مبانی نظری

امروزه تغییر از حکومت به حکمروایی، چیزی بیشتر از تغییر در ساختار نهادی می‌باشد. این تغییرات شامل: تغییر در سبک، بیان و گفتمان حکومت است. دیگر این تصور وجود ندارد که دولت دارای حق انحصاری حکمرانی است و همچنین در مورد مسئولیت‌های دولت و بخش‌های دیگر، قطعیت وجود ندارد. نقش دولت به عنوان فراهم‌کننده کالاهای عمومی نیست بلکه نقش یک تسهیل‌گر را بر عهده دارد که جوامع محلی را قادر می‌سازد امور خود را اداره کند. به همین ترتیب، تصور بر این است که مشروعتی حکمروایی، بیش از این که ناشی از قیومیت انتخاباتی حکومت سنتی باشد، با مشارکت مستقیم شهروندان و ذی‌نفعان در اداره فعالیت‌ها حاصل می‌شود (Woods, 1995). از این رو دیدگاه‌های نوین در حوزه مدیریت شهری حاکی از آن هستند که مباحثی مانند: رهیافت مشارکتی، حکمروایی کلان‌شهرها و مدیریت راهبردی شهری در مقابل رهیافت‌های متمرکز و از بالا به پایین، به منظور مشارکتی کردن مدیریت و انعطاف‌پذیر هستند (Hendriks, 2013). این رویکردهای جدید مدیریت شهری، از مشارکت و شفافیت، به عنوان مؤلفه‌های اصلی اهداف خود استفاده می‌کنند که سازماندهی منعطفی بین ارتباطات متقابل و کنش‌های اجتماعی بخش خصوصی و مدیریت شهری است (Mc Cann, 2016). هرچه ماهیت

بالندگی و رشد و شکوفایی استعدادها و ظرفیت‌های آحاد جامعه و قابلیت‌های محیطی است. از این رو حکمرانی خوب، پیش‌نیاز اساسی برای توسعه پایدار می‌باشد (محمدپور زرندی و طباطبایی مزادآبادی، ۱۳۹۶). حکمرانی خوب شهری نه تنها باید در راستای شاخص پایداری در شهر باشد بلکه باید به فرایندهای تصمیم‌گیری عادلانه و شفاف نیز بیانجامد.

دولت در ارتقای حکمرانی خوب، نقش دارد. دولتی که ادعای حکمرانی خوب دارد، از ذی‌نفعان، اعتماد بیشتری جلب می‌کند و کسب‌وکار و فرهنگ سازمانی مناسبی ایجاد خواهد کرد (Sukmadilaga et al., 2015).

به نظر فالودی^۱، تمایز میان نظریه‌های محتوایی و رویه‌ای، فقط در بحث‌های نظری خلاصه نمی‌شود بلکه منعکس‌کننده دو نوع از مسائل کاملاً متفاوتی است که برنامه‌ریزان و مدیران شهری با آن‌ها روبرو می‌شوند. یک نوع مسائلی نظیر: نظام کاربری زمین، واحدهای همسایگی و جریان ترافیک است که محتوای برنامه‌ریزی را تشکیل می‌دهند. نوع دیگر، مسائلی هستند که به خود برنامه‌ریزان، تشكیلات و روش کار آنان مربوط می‌شود. این مسائل، بنیادی‌تر و در عین حال کلی‌تر از مسائلی هستند که به عنوان مسائل مربوط به محتوای برنامه‌ریزی تلقی می‌شوند. تا وقتی که این مسائل بهنوعی حل نشوند حتی نابترین نظریه محتوایی نیز ثمری نخواهد داشت. او می‌گوید با آنکه هر دو نظریه برای برنامه‌ریزی مؤثر، ضروری است اما برنامه‌ریزان باید نظریه رویه‌ای را به عنوان پوشش یا لفاف نظریه محتوایی بینند و نه برعکس. به این ترتیب تمایز میان رویه و محتوا اگرچه عمده‌اً در حوزه نظریه‌های برنامه‌ریزی صورت گرفته است، اما این دسته‌بندی در زمینه موضوعات عملی نیز از نظر کمک به تفکیک مسائل و چالش‌ها، تعیین اولویت‌ها و تشخیص راه حل‌های مناسب، ارزشمند است.

اثربخش‌ترین شیوه اداره شهرهای امروزی مطرح شده است. این رویکرد در اداره شهرها بر مبنای توسعه پایدار مردم‌سالار و برابرخواهانه، برای تأثیرگذاری تمامی کنش‌گران در مدیریت شهری و همچنین پاسخ‌گویی به تمامی نیازهای شهروندان است. الگوی نظری حکمرانی خوب و بهویژه حکمرانی خوب شهری، در تلاش برای صورت‌بندی بهترین شیوه‌های اداره و مدیریت شهری است. در واقع حکمرانی خوب شهری، اثرگذاری همه کنش‌گران عرصه شهری بر اداره و مدیریت شهر، برای برآورده کردن خدمات عمومی، نیازهای عمومی شهروندان و برقراری یک توازن و تعادل بین نیازهای نسل فعلی و آینده می‌باشد (شاکری، ۱۳۹۳).

حکمرانی شایسته برای دستیابی به توسعه پایدار در قلمرو هر سرزمین، جزو ضروریات است (شریف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶). این رویکرد نوین در بحث مدیریت جوامع انسانی در کشورهای در حال توسعه می‌تواند بسیار راهگشا باشد و در حل مسائلی از قبیل: فساد سازمانی-نهادی، آموزش و ارتباط با مردم، توانمندسازی سیاست‌های راهبردی از طریق مشارکت در این نواحی تحولات شگرفی ایجاد نماید (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۴). در ادبیات توسعه میان حکمرانی خوب و توسعه پایدار، ارتباط نزدیکی وجود دارد که این ارتباط در سطوح مختلف ملی تا محلی، از اهمیت بسیاری برخوردار است (Go et al., 2014). دستیابی به شهری با قابلیت زندگی و کیفیت زندگی شهری بالا که در آن، امکانات و نیازهای شهروندان، تأمین شود در گرو تحقق الگوی حکمرانی خوب شهری است که اجماع، مشروعیت و اثربخشی تصمیمات را فراهم کند و مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری و اداره امور شهرها را تضمین نماید. از این رو حکمرانی خوب، الگویی برای استفاده بهینه از منابع و اختیارات به منظور نیل به اهداف و آرمان‌های توسعه پایدار تلقی شده است؛ توسعه‌ای که تضمین‌کننده تحقق عدالت، نظم، امنیت و سلامت فرد و جامعه و حفاظت بهینه از منابع زیستی در کنار رفاه و پیشرفت و

نمونه‌گیری غیرتصادفی به شیوه ساده و آسان، انتخاب گردید و پرسشنامه‌ها در میان آنها به تفکیک محله و متناسب با جمعیت محله‌ها که محله ۱ با جمعیت ۳۲۱۳، محله ۲ با جمعیت ۴۴۸۳، محله ۴ با جمعیت ۹۲۲۷، محله ۱۴ با جمعیت ۱۳۱۹۴ و در نهایت در محله یک ۴۱ پرسشنامه، محله دو ۵۷ پرسشنامه، محله چهار، ۱۱۶ پرسشنامه و محله چهارده، ۱۶۶ پرسشنامه توزیع گردید. ملاک انتخاب محله‌ای، ۱، ۲، ۴ و ۱۴ برای این پژوهش، شاخص‌های موجود در طرح تفصیلی شهر مریوان می‌باشد که می‌توان به شاخص‌های تعداد طبقات ساختمانی، کیفیت اینیه ساختمانی، عمر اینیه ساختمانی، استحکام سازه ساختمانی، مساحت عرصه و اعیان توده‌های ساختمانی، شبکه‌های معابر و دسترسی محله‌ها، سرانه کاربری‌های موجود در محله‌ها، چگونگی تأسیسات و تجهیزات محله‌ها، درآمد متوسط خانوار و تحصیلات اشاره کرد (طرح تفصیلی مریوان، ۱۳۹۰). محله‌ای مورد بررسی در هسته مرکزی مریوان واقع شده‌اند. محله‌های ۴ و ۱۴، بافتی برنامه‌ریزی شده دارند و از نظر کالبدی، نوساز هستند و ساکنان آنها پایگاه اجتماعی- اقتصادی بهتری دارند. در مقابل، محله‌های ۱ و ۲ دارای بافتی برنامه‌ریزی نشده و از نظر کالبدی دارای فرسودگی می‌باشند و ساکنان آنها از پایگاه اجتماعی- اقتصادی پایین‌تری برخوردارند؛ به همین دلیل این محله‌ها در این پژوهش انتخاب گردیدند.

در این پژوهش به منظور سنجش اعتیار پرسشنامه، از شاخص نسبت روایی محتوا برای استفاده شده است. برای محاسبه این شاخص، از نظرات کارشناسان متخصص در زمینه محتوا آزمون موردنظر استفاده می‌شود که بر این اساس، سوالات شاخص حکمرانی خوب شهری توسط پانزده نفر از متخصصان، ارزیابی شد. پیش از توزیع پرسشنامه، روایی و پایایی آن به شیوه‌های مختلف سنجیده شد. حداقل مقدار ضریب اعتبار محتوا (CVR) با توجه به تعداد متخصصین باید مقدار

نظریه محتوا: مسائل و مشکلاتی مانند: اسکان غیررسمی، گسترش بخش غیررسمی شهر، خدمات شهری نامناسب و کمبود بهداشت را می‌توان در زمرة مسائل موضوعی و محتوا برای شهر دسته‌بندی کرد. همچنین غالب مسائل و مشکلاتی که از دیدگاه شهرداری‌ها طبقه‌بندی شده‌اند در این دسته قرار می‌گیرند.

نظریه رویه‌ای: این دسته از مسائل که به نظام برنامه‌ریزی و اداره شهر مربوط می‌شوند اگرچه مسائل ناملموس و پنهان هستند اما مهم‌تر و بنیادی‌تر از مسائل محتوا برای آشکار شهر به شمار می‌آیند؛ زیرا آنها به وجود آورنده یا تشديدکننده مسائل محتوا هستند. ضعف توان نهادی شهرها، جافتادگی و تفرق بخش‌های مختلف اداره شهر، کمبود انگیزه و ابتکار در ایجاد تحولات اساسی در شهر، مقاومت در برابر دگرگونی و روابط نامناسب میان حکومت و مدیریت‌های محلی و شهری، از جمله این معضلات هستند. هرگونه تحول اساسی در شهر و کاهش مسائل موضوعی آن، منوط به اصلاحات اساسی در رویکردها و نظام‌های برنامه‌ریزی و مدیریت شهری است (برکپور، ۱۳۸۱).

۴- روش تحقیق

در این پژوهش، داده‌های موردنظر به صورت اسنادی و پیمایشی جمع‌آوری شده‌اند. در شیوه اسنادی، شاخص‌های موردنظری، استخراج شده‌اند و این شاخص‌ها در قالب پرسشنامه تنظیم شده و در نهایت به صورت پیمایش، پرسشنامه ۲۰ سؤالی بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت در بین جامعه نمونه توزیع گردید. جامعه آماری پژوهش حاضر، متشکل از ساکنان محله‌های ۱، ۲، ۴، ۱۴، از ناحیه یک شهر مریوان است که در مجموع طبق طرح تفصیلی مریوان در سال ۱۳۹۰، حدود ۳۰۱۱۷ نفر جمعیت دارد (طرح تفصیلی مریوان، ۱۳۹۰) و با استفاده از فرمول کوکران، حجم کلی نمونه‌ها، ۳۸۰ نفر برآورد گردید. افراد نمونه با استفاده از

کرونباخ استفاده شده است. میزان میانگین آلفای محاسبه شده ۷۲ درصد برای مجموع گویه‌های شاخص حکمرانی خوب شهری می‌باشد که نشان‌دهنده پایایی بالای سؤال‌های پرسشنامه و همبستگی درونی پرسش‌ها برای سنجش متغیرها است. نتایج این آزمون در جدول ۳ نشان داده شده‌اند.

قابل قبول، ۴۹ درصد باشد که بر اساس فرمول ضریب اعتبار محتوا، مقدار به دست آمده برای پرسش‌نامه حاضر برابر با ۵۵ درصد است و این بیانگر این است که از نظر متخصصان، این محتوای پرسش‌نامه می‌تواند ما را دستیابی به هدفمان باری رساند. در جدول ۱ به نتایج حاصل از این آزمون اشاره شده است. همچنین به منظور سنجش پایایی پرسشنامه، از روش محاسباتی آلفای

جدول ۱- مقدار CVR شاخص حکمرانی خوب شهری

عنوان	مشارکت شهروندان	مقدار CVR
۰/۵۵	۰/۵۵	۰/۵۳

جدول ۲- مقدار ALPHA شاخص حکمرانی خوب شهری

عنوان	مشارکت شهروندان	مقدار ALPHA
۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۷

دریافت شد و در مرحله بعد پس از اعمال اصلاحات، برای تأیید نهایی و تعیین وزن و اهمیت هریک از ابعاد و شاخص‌ها، دوباره دیدگاه‌های گروه در قالب پرسشنامه مربوطه دریافت گردید که در نهایت، مؤلفه‌ها و گویه‌های مربوطه برای ارزیابی حکمرانی خوب شهری در شهر مریوان تدوین گردید.

در جدول ۲، شاخص‌های مورد بررسی به صورت اجمالی معرفی شده‌اند. در این پژوهش به منظور شناسایی شاخص‌های حکمرانی خوب شهری، از روش دلفی استفاده شده است. در این روش، ابتدا مؤلفه‌ها و شاخص‌ها از منابع داخلی و خارجی، استخراج گردید و در اختیار کارشناسان قرار گرفت و دیدگاه‌های آنان

جدول ۳- اصول حکمرانی خوب شهری

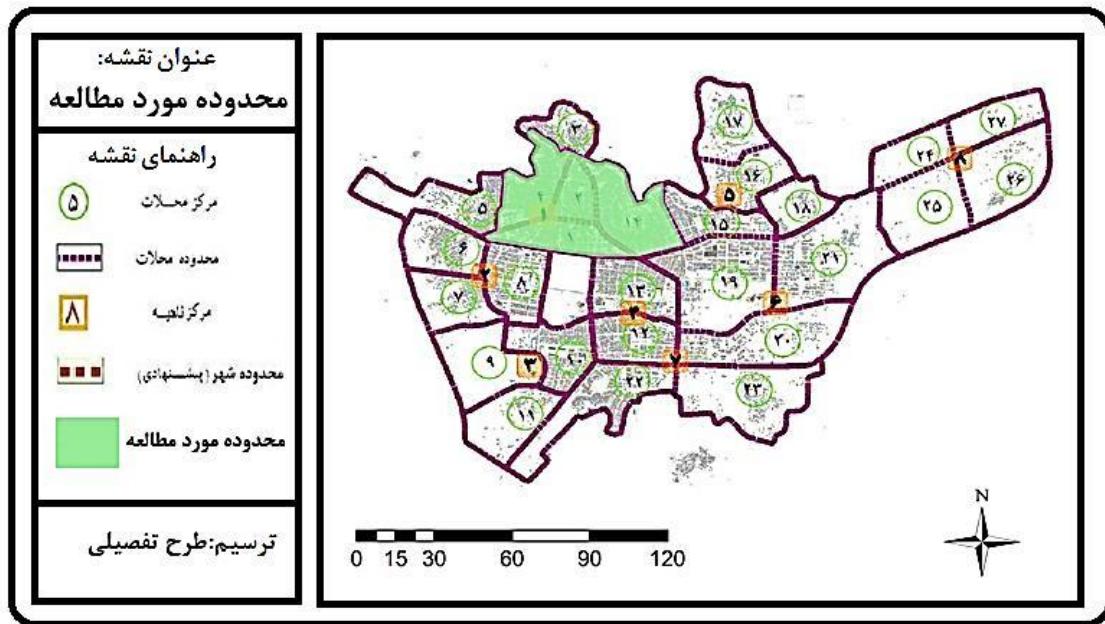
شاخص (اصول)	تعریف شاخص‌ها
مشارکت شهروندان	مشارکت شهروندان، کانون اصلی حکمرانی خوب شهری است. مشارکت نیازمند تشکل یافتن و سازماندهی است. این موضوع به مفهوم آزادی تشکیل مؤسسه و آزادی بیان از یکسو و جامعه مدنی سازمان یافته از سوی دیگر اشاره دارد...
اثربخشی و کارایی	حکمرانی خوب به مفهوم آن است که فرایندها و مؤسسات، نتایجی را ارائه کنند که نیازهای جامعه را برآورده سازند و در کنار آن به بهترین شکل از منابع بهره‌برداری کنند. مفهوم کارآمدی در حیطه حکمرانی خوب؛ به معنی استفاده پایدار از منابع طبیعی و حمایت از محیط‌زیست است.
پذیرا و پاسخگویی	پذیرا و پاسخگویی بدین معناست که خواسته‌های ذی‌نفعان شهری با آغوش باز پذیرفته شود و در مقابل، پاسخ مناسبی به آنها داده شود. نه تنها مؤسسات دولتی بلکه بخش خصوصی و سازمان‌های جامعه مدنی نیز باید پاسخگوی عموم جامعه باشند.
مسئولیت‌پذیری	این معیار بر مسئول بودن و به عبارت دیگر، پاسخگو بودن مسئولان و تصمیم‌گیران در قبال شهروندان استوار است. بنابراین وجود سازوکارهایی برای پاسخگویی مسئولان ضروری است.
شفافیت	نقطه مقابل پنهان‌کاری در تصمیم‌گیری است. پنهان‌کاری، امکان بروز فساد در تصمیم‌گیری را افزایش می‌دهد، حال آن که شفافیت، مانع از گسترش آن می‌شود. این معیار بر گردش آزاد اطلاعات و سهولت دسترسی به آن، وضوح اقدامات و آگاهی مستمر شهروندان، از روندهای موجود استوار است.
قانون‌مندی	منظور از قانون‌مندی در تصمیم‌گیری شهری، وجود قوانین کارآمد، رعایت عادلانه چارچوب‌های قانونی در تصمیم‌گیری و دور بودن افراد غیرمسئول از تصمیم‌گیری هاست. پایبندی به قوانین، مستلزم آگاهی شهروندان از قانون و همچنین احترام مسئولان به قانون است.
جهت‌گیری توافقی	شهر، عرصه گروه‌ها و منافع مختلف و گاهی در تضاد با هم است. منظور از جهت‌گیری توافقی، تعديل و ایجاد توافق میان منافع مختلف است. این کار مستلزم وجود ارتباط و تلاش مشترک میان سازمان‌ها دولتی، شهروندان و سازمان‌های غیردولتی است.
عدالت	منظور از عدالت، ایجاد فرسته‌های مناسب برای همه شهروندان در زمینه ارتقای وضعیت رفاهی آنها و تلاش در راستای تخصیص عادلانه منابع و مشارکت اقشار محروم در اعلامنظر و تصمیم‌گیری است.
بینش راهبردی	فرا رفتن از زندگی روزمره شهری، مستلزم وجود بینشی گسترده و درازمدت نسبت به آینده یا داشتن بینش راهبردی در زمینه توسعه شهری است.
تمرکزدایی	واگذاری اختیار به سازمان‌ها و مراکز مختلف و صلاحیت نهادهای محلی بر انجام وظایف تأکید دارد. تمرکزدایی بر اصل تفویض مسئولیت به سطح پایین استوار است.

منبع: (تقوایی و تاجدار، ۱۳۸۸؛ مشکینی و مؤذن، ۱۳۹۴)

دیواندره، از شرق به سندج، از جنوب‌شرقی به سروآباد و از شمال‌غربی به دره شلیر و از غرب کشور هم به شهر پنجوین شهرستان سلیمانیه کشور عراق با ۱۰۰ کیلومتر مرز مشترک منتهی می‌شود. شهر مریوان نیز با جمعیتی معادل ۹۲۹۹۳ نفر در سال ۱۳۸۵ و ۱۱۰۴۶۴ نفر در سال ۱۳۹۰، سومین شهر پر جمعیت استان می‌باشد. در جدول ۴ به جمعیت هر کدام از محله‌های موردبررسی اشاره شده است.

موقعیت محدوده مورد مطالعه

شهر مریوان در ۱۲۵ کیلومتری غرب سندج قرار دارد. شهر مریوان دارای طول جغرافیایی شرقی حداقل بین ۴۵ دقیقه و ۴۶ درجه و حداقل بین ۵۸ دقیقه و ۴۵ درجه و عرض شمالی حداقل ۴۸ دقیقه و ۳۵ درجه و حداقل بین ۱۹ دقیقه و ۳۵ درجه نصف‌النهار گرینویچ قرار دارد که در ارتفاع ۱۳۲۰ متری از سطح دریای آزاد قرار دارد. مریوان از شمال به سقز، از شمال‌شرقی به

شکل ۱- موقعیت محدوده های مورد مطالعه

منبع: (طرح تفصیلی شهر مریوان، ۱۳۹۰)

جدول ۴- جمعیت محله های مورد بررسی

جمعیت	محله ها
۳۲۱۳	۱ محله
۴۴۸۳	۲ محله
۹۲۲۷	۴ محله
۱۳۱۹۴	۱۴ محله

منبع: (طرح تفصیلی شهر مریوان، ۱۳۹۰)

کوچکتر باشد، آزمون معنی دار است و داده ها دارای توزیع نرمالی نیستند؛ در نتیجه آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای نمره های شاخص حکمرانی خوب شهری، معنادار است؛ بنابراین متغیرهای شاخص حکمرانی خوب شهری دارای توزیع نرمالی هستند و می توان از تحلیل های پارامتریک، آزمون تحلیل واریانس یک راهه^۱ برای بررسی تفاوت محله های ۱، ۲، ۴ و ۱۴ شهر مریوان استفاده کرد.

۵- یافته های تحقیق

قبل از تجزیه و تحلیل داده های پرسشنامه و فرضیه های تحقیق باید بررسی گردد که داده ها از توزیع نرمالی برخوردار هستند یا نه؛ چنانچه توزیع داده ها نرمال باشد، از آزمون های پارامتریک استفاده می گردد و در صورت عدم نرمال بودن داده ها، از آزمون های ناپارامتریک استفاده می گردد. در نتیجه با استفاده از روش کولموگروف- اسمیرنوف به نرمال بودن داده ها می رسیم. همان گونه که در جدول ۵ مشاهده می گردد اگر مقدار به دست آمده، از مقدار تقریبی معناداری آزمون

1- One Way Anova

جدول ۵- آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای متغیرهای شاخص حکمرانی خوب شهری

نام محله	نام پیوست	نام شماره	نام آغازین	نام نهایی	نام نهایی						
۱/۸۱	۱/۹۹	۲/۴۱	۱/۱۲	۱/۷۳	۱/۲۱	۱/۳۲	۱/۶۷	۱/۹۳	۱/۴۶	میانگین	
۰/۹۸۱	۱/۹۵۳	۱/۸۱	۱/۱۵۳	۰/۸۲۶	۱/۶۲۳	۱/۴۲۸	۱/۱۶۲	۰/۹۲۳	۱/۷۰۷	انحراف استاندارد	
۰/۹۶۳	۰/۵۲۳	۰/۳۳۳	۰/۲۸۹	۰/۶۳۴	۰/۴۲۶	۰/۴۰۰	۰/۸۴۹	۰/۷۹۸	۰/۶۷۹	Z نمره	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری	

پذیرا و پاسخگو بودن، نسبت به سایر شاخص‌ها وضعیت بهتری دارد. بنابراین می‌توان گفت که میانگین تمام شاخص‌های حکمرانی شهری در محله چهار شهر مریوان همچون محله یک و دو آن، کمتر از متوسط ۳ است و حکمرانی خوب شهری در این محله نیز در حد مطلوبی قرار ندارد. در محله ۱۴ شهر مریوان، شاخص اثربخشی و کارایی، در بدترین شرایط قرار دارد و در مقابل شاخص شفافیت، نسبت به سایر شاخص‌ها وضعیت بهتری دارد. بنابراین می‌توان گفت که میانگین تمام شاخص‌های حکمرانی شهری در محله چهار شهر مریوان همچون محله یک، دو و چهار آن، کمتر از متوسط ۳ است و حکمرانی خوب شهری در این محله نیز کمتر از میانگین نرمال ۳ است. به صورت تفصیلی، مقدار میانگین و انحراف استاندارد هر یک از شاخص‌های حکمرانی خوب شهری در محدوده‌های مورد مطالعه، در جدول ۶ نشان داده شده است.

در ادامه، پرسشنامه‌ها در محله‌های محدوده مورد مطالعه توزیع گردید که نتایج آن در جدول ۶ نشان داده شده است. با توجه به نتایج جدول ۶، در محله ۱ شهر مریوان، شاخص‌های عدالت و قانونمندی، در بدترین شرایط قرار دارند و در مقابل، شاخص مشارکت شهروندان نسبت به سایر شاخص‌ها وضعیت بهتری دارد. بنابراین می‌توان گفت که میانگین تمام شاخص‌ها کمتر از متوسط ۳ است و حکمرانی خوب شهری در این محله در حد مطلوبی قرار ندارد. در محله ۲ شهر مریوان، شاخص‌های عدالت و قانونمندی، در بدترین شرایط قرار دارند و در مقابل، شاخص شفافیت نسبت به سایر شاخص‌ها، وضعیت بهتری دارد. بنابراین می‌توان گفت که میانگین تمام شاخص‌های حکمرانی شهری در محله ۲ شهر مریوان؛ همچون محله یک آن، کمتر از متوسط ۳ است و حکمرانی خوب شهری در این محله نیز در حد مطلوبی قرار ندارد. در محله ۴ شهر مریوان، شاخص عدالت در بدترین شرایط قرار دارد و در مقابل، شاخص

جدول ۶- شاخص‌های حکمرانی خوب شهری در محله‌های موردمطالعه

ردیف	نام محله	آئینه‌گردی پیشنهادی	آئینه‌گردی انتخابی	آئینه‌گردی انتخابی	آئینه‌گردی پیشنهادی						
۲/۴۳	میانگین	۲/۱۸	۱/۰۳	۱/۱۹	۱/۱۰	۲/۰۱	۱/۲۵	۲/۲۳	۲	۲/۷۷	محله ۱ انحراف استاندارد
۰/۷۶	۰/۶۸	۰/۳۲	۰/۳۷	۰/۳۴	۰/۶۳	۰/۳۹	۰/۷۳	۰/۶۳	۰/۸۷	۰/۷۷	
۲	میانگین	۱/۹۰	۱	۱/۰۶	۱	۲/۲۲	۱/۲۰	۱/۹۸	۱/۷۷	۲	محله ۲ انحراف استاندارد
۰/۶۳	۰/۶۰	۰/۴۴	۰/۳۳	۰/۴۴	۰/۷۰	۰/۳۷	۰/۶۲	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۷	
۱/۷۳	میانگین	۲/۱۰	۱	۱/۰۱	۱/۲۰	۱/۷۸	۱/۲۳	۲	۱/۴۴	۱/۶۵	محله ۴ انحراف استاندارد
۰/۵۴	۰/۶۶	۰/۳۱	۰/۳۱	۰/۳۷	۰/۵۶	۰/۳۸	۰/۶۳	۰/۴۵	۰/۵۲	۰/۷۷	
۱/۴۹	میانگین	۱/۰۱	۱/۰۹	۱/۲۰	۱/۰۸	۱/۶۰	۱/۴۳	۱/۵۰	۱	۱/۰۳	محله ۱۴ انحراف استاندارد
۰/۴۷	۰/۳۱	۰/۳۴	۰/۳۷	۰/۳۴	۰/۵۰	۰/۴۵	۰/۴۷	۰/۳۱	۰/۳۲	۰/۷۷	

جدول ۷- آزمون لون جهت سنجش برابری واریانس‌ها

Levene statistic	Df2	Df1	sig
۰/۶۸۲	۳۷۶	۳	۰/۵۱۳

برابری واریانس‌ها برقرار است. برای بررسی تفاوت شاخص‌های موردمطالعه، از آزمون واریانس یک طرفه استفاده شد که نتایج آن در جدول ۸ نشان داده شده است.

جدول ۷ مربوط به برابری واریانس گروه‌ها می‌باشد. مقدار بدست آمده $sig=۰/۵۱۴$ بزرگ‌تر از $۰/۰۵$ است؛ لذا می‌توان نتیجه گرفت که واریانس نمونه‌ها برابر می‌باشد و شرط استفاده از آزمون‌های

جدول ۸- تحلیل واریانس یک‌طرفه شاخص حکمرانی خوب شهری

گروه	جمع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	۲۰۷۲۷	۳	۷۹۰۹	۹۷/۶۴	۰/۰۰۰
درون گروهی	۳۰۳۲۱	۳۷۶	۸۱		
مجموع	۶۰۴۸	۳۷۹			

آزمون برابری واریانس‌ها، آزمون دانکن^۱ استفاده می‌کنیم. در جدول ۹، نتایج آزمون دانکن نشان داده شده است.

با توجه به سطح معناداری در جدول ۸، چون مقدار بدست آمده، کمتر از $۰/۰۵$ است، مشخص می‌گردد که بین گروه‌ها تفاوت معناداری وجود دارد اما برای بررسی تفاوت جزئی و دقیق بین گروه‌ها و اینکه کدام یک از محله‌ها تفاوت معناداری باهم دارند، از

1- DUNCAN

جدول ۹- نتایج آزمون دانکن

Sig	انحراف استاندارد	میانگین	گروه
۰/۰۲۳	۲/۸۷	۲۵/۶	۱
۰/۹۱۰	۰/۳۱	۱۶/۸	۲
۰/۲۵۷	۲/۵۶	۱۹/۵	۴
۰/۰۴۳	۲/۹۱	۴/۶	۱۴

بنابراین با توجه به آنچه نتایج دانکن نشان داد که در محله‌های ۱ و ۱۴ تفاوت معناداری وجود دارد؛ در ادامه با کمک آزمون آدونمنه‌ای مستقل بررسی شده است که این دو محله در هر یک متغیرهای شاخص حکمرانی خوب شهری دارای چه تفاوت‌هایی با هم هستند. نتایج این آزمون در جدول ۱۰ نشان داده شده است.

با توجه به نتایج آزمون دانکن و بررسی سطح معناداری هر یک از شاخص‌های حکمرانی خوب شهری در محله‌های ۱، ۲، ۴ و ۱۴ شهر مریوان و سطح معناداری به دست‌آمده برای هر یک از ابعاد شاخص مذکور می‌توان گفت که محله‌های ۱ و ۱۴ با توجه به سطح معناداری آنها که کمتر از ۵ درصد می‌باشد، تفاوت معناداری در شاخص‌های حکمرانی خوب شهری دارند.

جدول ۱۰- نتایج آزمون t مستقل برای محله‌های ۱ و ۱۴

اختلاف سطح کرانه‌ها با اطمینان ۹۵ درصد		معناداری	تفاوت میانگین	مقدار آماره t	آزمون	متغیر
کرانه پایین	کرانه بالا					
۰/۰۴۵۶	۰/۲۵۹۸	۰/۰۰۰	-۱/۷۴	۱/۶	مشارت شهر وندان	
۰/۰۴۲۸	۰/۲۳۴۵	۰/۰۰۰	-۱	۱/۰۲	اثربخشی و کارایی	
۰/۰۴۱۸	۰/۲۵۸۳	۰/۰۰۰	-۰/۷۳	۰/۳۴	پذیرا و پاسخگو بودن	
-۰/۰۳۸۷	۰/۲۴۶۲	۰/۲۴۷	۰/۱۸	۰/۵۴	مسئولیت	
۰/۰۴۳۷	۰/۲۵۷۳	۰/۰۰۰	-۰/۴۱	۰/۲۷	شفافیت	
۰/۰۴۱۱	۰/۲۵۸۸	۰/۰۰۰	-۰/۰۲	۰/۱۶	قانونمندی	
-۰/۰۳۸۹	۰/۲۵۶۷	۰/۱۱۸	۰/۰۱	۰/۰۹	جهت‌گیری توافقی	
-۰/۰۴۳۲	۰/۲۵۹۸	۰/۲۹۷	۰/۰۶	۰/۰۸	عدالت	
۰/۰۴۱۷	۰/۲۵۹۸	۰/۰۰۰	-۱/۱۷	۰/۸۹	بینش راهبردی	
۰/۰۴۴۸	۰/۲۴۴۴	۰/۰۰۰	۰/۹۴	۰/۷۳	تمرکز زدایی	

مسئولیت‌پذیری، جهت‌گیری توافقی و عدالت، تفاوت معناداری ندارند و در سایر شاخص‌های مورد بررسی، این دو محله دارای تفاوت معناداری با هم‌دیگر هستند. این تفاوت معنادار با توجه تفاوت میانگین شاخص‌های مورد بررسی در هر دو محله، به طور معنی‌داری بالا نیست و می‌توان گفت وضعیت شاخص‌های حکمرانی شهری در این دو محله نیز همچون محله‌های دو و چهار، در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و همه تقریباً در یک سطح هستند.

سطح معناداری در نتایج جدول ۱۰ نشان می‌دهد، با توجه به کرانه‌های بالا و پایین، چون مقادیر به دست‌آمده در هر دو کرانه بالا و پایین مثبت می‌باشد نشان می‌دهد میانگین مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری در محله ۱ نسبت به محله ۱۴ بزرگ‌تر است؛ در نتیجه تفاوت معناداری در مؤلفه‌های حکمرانی بین دو محله وجود دارد. البته مقادیر منفی در جدول ۱۰ نشان می‌دهد محله‌های یک و چهارده، تنها در شاخص‌های

خصوصی را در اداره امور شهرها اجتناب ناپذیر کرده است. یکی از مشکلات اصلی شیوه‌های مدیریتی سنتی این است که شهروندان و ذی‌نفعان در حوزه شهر، از کانون تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی مدیران مطلع نیستند و این عدم اطلاع باعث می‌شود که شهروندان، برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌های مدیران را نپذیرند و با کمترین کارایی و اثرگذاری، از دور خارج شوند. در رویکرد مدیریتی حکمرانی‌ای خوب شهری، این مسئله به درستی شناسایی شده و حق شهروندان و ذی‌نفعان در مدیریت شهری در نظر گرفته شده است؛ به طوری که تمام سیاست‌ها و برنامه‌های شهری حین تنظیم و پیش از اجرایشان با آن‌ها در میان گذاشته شده و در نهایت خروجی‌اش را تأیید کرده‌اند.

نتیجه پژوهش نشان داد که در محله ۱، میانگین تمام شاخص‌ها کمتر از ۳، یعنی کمتر از میانگین نرمال می‌باشد و در بین این شاخص‌ها، مشارکت شهروندان با میانگین ۲/۷۷ دارای بیشترین میانگین و عدالت با مقدار ۱۰۳ دارای کمترین میانگین می‌باشد. در محله ۲ هم میانگین تمام شاخص‌ها پایین‌تر عدد ۳؛ یعنی میانگین معیار می‌باشد و در بین این شاخص‌ها، قانونمندی و عدالت با میانگین ۱ دارای کمترین میانگین می‌باشند و شاخص شفافیت با میانگین ۲/۲۲ دارای بیشترین میانگین می‌باشد. در محله ۴ میانگین تمام معیارها، پایین‌تر از میانگین معیار یعنی عدد ۳ قرار داشته و در بین آنها معیار بینش راهبردی با میانگین ۲/۱۰ دارای بیشترین میانگین و شاخص جهت‌گیری توافقی با میانگین ۱/۰۰ دارای کمترین میانگین می‌باشد. در محله ۱۴ نیز میانگین تمام شاخص‌ها زیر میانگین معیار؛ یعنی عدد ۳ قرار دارد و شاخص شفافیت با میانگین ۱/۶۰ دارای بیشترین میانگین و شاخص اثربخشی و کارایی با میانگین ۱ دارای کمترین میانگین می‌باشد. نتیجه آزمون لون نشان داد که واریانس نمونه‌ها برابر می‌باشد و شرط استفاده از آزمون‌های برابری واریانس‌ها برقرار است. در آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه مشخص گردید

۶- نتیجه‌گیری و پیشنهاد

رشد جمعیت شهرنشین و افزایش مهاجرت به شهرها، منجر به توسعه غیرقابل کنترل نواحی شهری، کاهش سطح رفاه انسانی، حومه‌نشینی و بروز مشکلات فراوان برای شهرهای مختلف به ویژه در کشورهای در حال توسعه شده است و مجموعه این عوامل، سبب نگرانی‌های برنامه‌ریزان و سیاست‌مداران حوزه شهری شده و باعث شده است که مدیران، برنامه‌ریزان شهری و همچنین سیاست‌مداران در این زمینه، ورود کنند و جویای علت شوند. بنابراین در گام اول، درک محیط و ضرورت مواجهه با مسائل برخاسته از فشارهای ناشی از متغیرهای محیطی، فارغ از موضوع کسب مزیت رقابتی، الزامی است که بهشت، نوع تصمیم‌گیری و عملکرد مدیران را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این الزام، برای مدیران شهری، از اهمیت قابل توجه‌ای برخوردار است؛ زیرا عدم توجه به وضعیت هر متغیر تأثیرگذار، منجر به بروز مسائل و مشکلاتی فraigیر مانند: فقر، بیکاری، تورم، آلودگی محیط‌زیست، نابودی زیرساخت‌ها، تعارض و ناهنجاری و غیره در محیط شهر می‌شود. لذا می‌توان گفت مدیریت شهری می‌تواند به دنبال ایجاد محیطی بهتر، مساعدتر، سالم‌تر، آسان‌تر، مؤثرتر و دلپذیرتر برای کلیه ساکنان یک شهر باشد. در طول چند دهه اخیر، رویکردهای گوناگونی در عرصه مدیریت شهری مطرح شده که حکمرانی خوب شهری، از مطرح‌ترین این رویکردها است. این الگو هم‌اکنون در مجتمع بین‌المللی و محافل کارشناسی، بهترین راه خروج از بن‌بست فقر و توسعه‌نیافتگی شهرها تلقی می‌شود. فقر، بخش غیررسمی، فقدان دسترسی به خدمات شهری، سکونتگاه‌های غیرقانونی و افول کیفیت محیطی در شهرها، باعث ظهور رویکرد حکمرانی خوب شد. در کشورهای در حال توسعه، شهرنشینی سریع و مدیریت‌های سنتی در این کشورها شرایط نامساعدی در شهرها ایجاد کرده که ضرورت تقویت حکومت‌های محلی و مشارکت سایر بازیگران از بخش‌های مردمی و

انکارنایپذیر حال و چشم‌انداز آینده مدیریت شهرهاست. مؤلفه‌هایی مانند: مشارکت شهروندان، اثربخشی و کارایی، پذیرا و پاسخگو بودن، مسئولیت‌پذیری، شفافیت، قانونمندی، جهت‌گیری توافقی، عدالت، بینش راهبردی و تمرکز زدایی می‌توانند ساختار غیرمنعطف و ناکارآمد مدیریت شهری فعلی را به نفع تمام ذی‌نفعان ساکن در شهر تغییر دهند. با وجود تحولات گسترده سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فناورانه در کشور و به‌تبع آن، افزایش سطح آگاهی و دانش عمومی، وضعیت مدیریت شهری در ایران، هنوز تغییر چندانی نکرده است و بر همان سبک و سیاق گذشته پیش می‌رود. بخش عمدہ‌ای از این رخوت و در جاماندگی، به دلیل ساختار تمرکزگرای کشور و به‌تبع آن، مدیریت شهری است؛ لذا با وجود نهادینه و ساختاری شدن مسائل و مشکلات مدیریت شهری ایران، تحقق‌پذیری اصول حکمرانی خوب شهری، دشوار است. در این ساختار که به ساختار اقتصادی، زیستمحیطی و کالبدی یک منطقه خاص، به درستی شناسایی نمی‌شود و منافع ذی‌نفعان در این منطقه آن طور که باید در نظر گرفته نمی‌شود. پرواضح است که اثربخشی و کارایی چنین سیاست‌ها و برنامه‌هایی، به حداقل خواهد رسید. رویکرد بسیاری از شهرها، رویکرد حکومت شهری است که مدیران شهری، خود را قیوم شهروندان می‌دانند و به دلخواه، سیاست‌ها و برنامه‌های خود را بدون کوچک‌ترین مشارکت با ذی‌نفعان عملیاتی می‌کنند. نتیجه این نوع مدیریتی، حذف ذی‌نفعان در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری است که پیامدهای سنتگینی برای شهر و شهروندانش دارد. به عبارتی، شهروندان و ذی‌نفعانی که شهر متعلق به آن‌هاست و باید خشت به خشتش با مشارکت آن‌ها بنا شود و توسعه یابد تا حس تعلق نسبت به شهر در میان آنها ایجاد شود، مانند آوارگانی قلمداد می‌شوند که محکوم به سکونت در محل اسکانشان هستند. پژوهشگران مقاله حاضر، شهر مریوان را به عنوان نمونه

که بین گروه‌ها، تفاوت معناداری وجود دارد. نتیجه آزمون دانکن نشان داد که محله‌های ۱ و ۱۴ با توجه به سطح معناداری آنها که کمتر از ۵ درصد می‌باشد، تفاوت معناداری در شاخص‌های حکمرانی خوب شهری دارند. مدیریت شهری در ایران با محدودیتها و مشکلاتی روبرو است. این محدودیتها از یک طرف با رشد جمعیت شهری (مطلق و نسبی) و افزایش نرخ شهرنشینی و شهرگرایی همراه است و از سوی دیگر، با ساختار سنتی نهادهای محلی مواجه است که هنوز آمادگی تحولی ساختاری را در خود پیدا نکرده‌اند. در این راستا، نتایج پژوهش‌هایی که در حوزه حکمرانی خوب شهری در محدوده شهرهای ایران انجام شده‌اند (پرهیزکار و کاظمیان، ۱۳۸۴؛ اسماعیل‌زاده و صرافی، ۱۳۸۵؛ تقوایی و تاجدار، ۱۳۸۸؛ آخوندی و برک‌پور، ۱۳۸۹؛ دربان آستان و رضوانی، ۱۳۹۱؛ ابراهیم‌زاده و اسدیان، ۱۳۹۲؛ مشکینی و مؤذن، ۱۳۹۴)، نشان می‌دهند که شرایط مدیریتی حاکم بر شهرهای ایران و ساختار غیرمنعطف مدیریت سنتی، هنوز اجازه به این الگوی مدیریتی را نداده است. در تأیید این پژوهش‌ها، پژوهش حاضر نیز در محدوده شهر میانی مریوان انجام شد و نتایج نشان داد که شاخص‌های حکمرانی خوب شهری در وضعیت مناسبی قرار ندارند و در این شهر نیز هنوز الگوی مدیریت سنتی و غیرمشارکتی حاکم است. لازم به ذکر است که مهم‌ترین مانع پیش‌روی این الگوی مدیریت شهری، ساختار تمرکز سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی کشور است که اجازه دخالت شهروندان و ذی‌نفعان در اداره امور شهری را نمی‌دهد. رویکرد حکمرانی خوب شهری، به عنوان چارچوبی مفهومی برای اصلاح و هدایت فرایندهای تعاملی در مقابل رویکرد حکومت شهری در سطوح مختلف مرتبط با شهرها مطرح شده است. با توجه به اینکه روزبه‌روز بر انبوهی از پیچیدگی مشکلات مدیریت شهری در کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران، افزوده می‌شود، به کارگیری اصول حکمرانی خوب شهری، ضرورت

۷- منابع

- ابراهیم‌زاده، عیسی؛ اسدیان، مرتضی. (۱۳۹۲). تحلیل و ارزیابی میزان تحقق پذیری حکمرانی خوب شهری در ایران، موردناسی: کاشمر. نشریه جغرافیا و آماش شهری- منطقه‌ای، ۳(۶)، ۲۹-۱۷.
- اسمعاعیل‌زاده، حسن؛ صرافی، مظفر. (۱۳۸۵). جایگاه حکمرانی خوب برنامه‌ریزی شهری طرح متروی تهران. نشریه مدرس علوم انسانی، ۴۸(۴)، ۲۸-۱.
- اسمعاعیل‌زاده، حسن؛ کوزه‌گر، لطفعلی؛ علیان، مهدی؛ آدینه‌وند، علی‌اصغر. (۱۳۹۴). فراتحلیلی بر پژوهش‌های حوزه حکمرانی شهری در ایران. مجله برنامه‌ریزی و آماش فضایی، ۲۰(۲)، ۴۰-۱.
- آخوندی، عباس؛ برک‌پور، ناصر. (۱۳۸۹). راهبردهای استقرار نظام حکمرانی در منطقه کلان‌شهری تهران. نشریه راهبرد، ۱۹(۵۷)، ۳۲۴-۲۹۷.
- برک‌پور، ناصر. (۱۳۸۵). حکمرانی شهری و نظام اداره شهرها در ایران. کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری. پژوهیزکار، اکبر؛ کاظمیان، غلامرضا. (۱۳۸۴). رویکرد حکمرانی شهری و ضرورت آن در مدیریت منطقه کلان‌شهری تهران. نشریه پژوهش‌های اقتصادی، ۱۶(۵)، ۲۹-۵۰.
- ترابی، علیرضا. (۱۳۸۳). مدیریت پایدار شهری در گروه حکمرانی خوب. نشریه شهرداری‌ها، ۶(۶۹)، ۱۰-۵.
- تقوایی، علی‌اکبر؛ تاجدار، رسول. (۱۳۸۸). درآمدی بر حکمرانی خوب شهری- رویکردی تحلیلی. نشریه مدیریت شهری، ۷(۲۳)، ۵۸-۴۵.
- توکلی، هانیه؛ مؤمنی، مهدی. (۱۳۹۵). بررسی میزان تحقق پذیری شاخص‌های حکمرانی خوب شهری با تأکید بر کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی مناطق ۱، ۷ و ۲۲ شهر تهران). فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، ۱(۲۶)، ۱۸-۲.
- توکلی‌نیا، جمیله؛ شمس‌بیویا، محمد‌کاظم. (۱۳۹۶). به سوی حکمرانی اجتماع محلی؛ کوششی در معرفی موضوعات و عرصه‌های کلیدی موردپژوهی: محله درکه. فصلنامه آماش محیط، ۱۰(۳۷)، ۲۱۶-۱۹۵.

انتخاب کردن تا شاخص‌های حکمرانی خوب شهری را بررسی کنند. نتایج این پژوهش نشان دادند که محله‌های مورد بررسی شهر مریوان، از نظر شاخص‌های حکمرانی خوب شهری، در وضعیت نامطلوبی قرار دارند و هنوز راههای ناپیموده زیادی در پیش دارند تا که به وضعیت مطلوبی در این شاخص‌ها برسند؛ لذا برای رسیدن به این مهم، پیشنهادهای ذیل مطرح می‌گردد:

- ایجاد بستری برای مشارکت پایدار شهروندان در تمام اموری که به نحوی به زندگی شهروندان و شهر مربوط می‌شود.
- انجام اقداماتی توسط مدیران که حداکثر کارایی و اثربخشی را داشته باشد و پرهیز از اموری که باعث تلف شدن بودجه و دارایی شهر می‌شود.
- ایجاد بستری که مسئولان و مدیران در قبال اموری که انجام می‌دهند مسئول و پاسخگو باشند؛ لذا باید ساکنان و فعالان مدنی هرچه بیشتر پیگیر فعالیت مدیران و مسئولان باشند.
- افزایش فضاهای عمومی به منظور حضور هرچه بهتر و بیشتر شهروندان و تقویت عرصه عمومی در محدوده مطالعه
- ایجاد شرایطی که فعالیت مدیران، کاملاً شفاف باشد و مردم از فعالیت مسئولان آگاهی داشته و امور آن‌ها را پیگیری کنند.
- ایجاد بستری مناسب به منظور آموزش شهروندان و ارتقای فرهنگ شهروندی در میان آن‌ها
- تلاش برای برقراری عدالت و برابری در راستای دسترسی هرچه بیشتر و بهتر ساکنان به خدمات و امکانات موجود در شهر و از تمرکز خدمات در یک پهنه اجتناب نمایند.
- فراهم کردن بستری مناسب به منظور نظارت بخش عمومی بر فعالیت‌های ارگان‌های مختلف در اداره امور شهر
- داشتن بینش راهبردی و درازمدت مدیران شهری برای آینده شهر و شهروندان.

- لطیفی، غلامرضا. (۱۳۸۷). مدیریت شهری. تهران: سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.
- محمدپور زرندی، حسین؛ طباطبایی مزادآبادی، سید محسن. (۱۳۹۶). حکمرانی خوب شهری رهیافتی نوین به اقتصاد و مدیریت شهری. تهران: انتشارات طحان مشکینی، ابوالفضل؛ مؤذن، سهراب. (۱۳۹۴). تحلیل حکمرانی مطلوب شهری در پایداری شهرها مطالعه موردي: شهر عجب شیر. نشریه آمایش محیط، ۱(۲۹)، ۱۳۱-۹۹.
- موحد، علی؛ کمان‌رودی، موسی؛ ساسان‌پور، فرزانه؛ قاسمی کفروندی، سجاد. (۱۳۹۳). بررسی حکمرانی خوب شهری در محله‌های شهری (مورد مطالعه منطقه ۱۹ شهرداری تهران). *فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری*، ۷(۲)، ۱۷۶-۱۴۷.
- Adegbite, E. (2015). Good corporate governance in Nigeria: Antecedents, propositions and peculiarities. *International Business Review*, 24(2), 319-330.
- Buizer, M., & Van Herzele, A. (2012). Combining deliberative governance theory and discourse analysis to understand the deliberative incompleteness of centrally formulated plans. *Forest Policy and Economics*, 16, 93-101.
- De Oliveira, J. A. P., Doll, C. N., Balaban, O., Jiang, P., Dreyfus, M., Suwa, A., ... & Dirgahayani, P. (2013). Green economy and governance in cities: assessing good governance in key urban economic processes. *Journal of Cleaner Production*, 58, 138-152.
- Gjerde, M., & de Sylva, S. (2018). Governance and recovery: comparing recent disaster recoveries in Sri Lanka and New Zealand. *Procedia engineering*, 212, 527-534.
- Go, F., Della Lucia, M., Trunfio, M., & Martini, U. (2014). Governing sustainable tourism: European networked rural villages. In *Rural Cooperation in Europe* (pp. 161-187). Palgrave Macmillan, London.
- Gregory, D., Johnston, R., Pratt, G., Watts, M., & Whatmore, S. (Eds.). (2011). *the dictionary of human geography*. John Wiley & Sons.
- حاتمی‌نژاد، حسین؛ شریف‌زاده اقدام، ابراهیم؛ شیخی، عبدالله. (۱۳۹۴). ارزیابی حکمرانی خوب در پایداری محله‌های شهری پیرانشهر. *فصلنامه شهر پایدار*, ۲(۲)، ۱۲۶-۱۰۵.
- حکمت‌نیا، حسن؛ ملکی، محمد؛ موسوی، میرنجف. (۱۳۹۴). بررسی و تحلیل حکمرانی خوب شهری در ایران، مورد مطالعه: شهر اسلام. *مجله آمایش جغرافیایی فضای مادی*, ۲۴(۲)، ۱۵۲-۱۴۳.
- دربان آستانه، علیرضا؛ رضوانی، محمدرضا. (۱۳۹۱). تبیین عوامل مؤثر بر حکمرانی روستایی در حکومت‌های محلی، مطالعه موردي: شهرستان قزوین. *فصلنامه مدیریت شهری*, ۱۰(۲۹)، ۱۹۷-۱۷۹.
- سجادی، ژیلا؛ یارمرادی، کیومرث؛ کانونی، رضا؛ حیدری، مرتضی. (۱۳۹۶). نقش حکمرانی شایسته در ارتقای کیفیت محیط‌زیست شهری از دیدگاه ساکنان، مطالعه موردي: محله باغ فردوس منطقه بک شهر تهران. *دوفصلنامه پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری*, ۱(۱۵)، ۱۱۰-۹۷.
- شاکری، حمید. (۱۳۹۳). تبیین مفهوم حکمرانی خوب شهری: شاخص‌ها، مدل‌ها و اهداف آن. *کنفرانس ملی معماری و منظر شهری پایدار*.
- شریف‌زاده، محمد شریف؛ عبداله‌زاده، غلامحسین؛ صالحی تالشی، فاطمه؛ خواجه شاهکوهی، علیرضا. (۱۳۹۶). حکمرانی شایسته مبتنی بر سرمایه اجتماعی در مدیریت روستایی در شهرستان جویبار. *مجله آمایش جغرافیایی فضای مادی*, ۷(۲۳)، ۱۲۲-۱۰۵.
- طرح تفصیلی شهر مربیون. (۱۳۹۰).
- علیزاده، هادی؛ نعمتی، مرتضی؛ رضایی جعفری، کامران. (۱۳۹۴). تحلیلی بر معیارهای حکمرانی خوب شهری با استفاده از روش تحلیل سلسنه‌مرتبی فازی. *نشریه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای*, ۶(۲۴)، ۱۲۸-۱۰۵.
- کاظمیان، غلامرضا. (۱۳۷۶). مدیریت کلان‌شهر تهران، واگرایی عملکردی و فضایی. *مجله هنرهای زیبا معماری و شهرسازی*, ۱(۳۶-۳۷)، ۴۲-۳۸.
- کاظمیان، غلامرضا. (۱۳۸۳). تبیین رابطه ساختار حاکمیت و قدرت شهری با سازمان‌یابی فضایی. *پایان‌نامه دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری*, دانشگاه تربیت مدرس.
- کاظمیان، غلامرضا. (۱۳۸۶). درآمدی بر الگوهای حکمرانی شهری. *نشریه جستارهای شهرسازی*, ۶(۲۰-۱۹)، ۷-۵.

- Halsall, J. (2012). Community Governance—Where did it all go Wrong?. *Journal of Administration and Governance JOAAG*, 7(2), 1-8.
- Healey, P. (2015). *Planning theory: the good city and its governance*.
- Hendriks, F. (2014). Understanding good urban governance: essentials, shifts, and values. *Urban Affairs Review*, 50(4), 553-576.
- John, P. (2001). *Local governance in Western Europe*. Sage.
- Kerley, R. (1994). Managing Finance. In Managing in Local Government (pp. 85-106). Macmillan Education UK.
- Lewis, D., & Mioch, J. (2005). Urban Vulnerability and Good Governance 1. *Journal of contingencies and crisis management*, 13(2), 50-53.
- Mallik, V. (2013). *Local and community governance for peace and development in Nepal*. Deutsches Institut für Entwicklungspolitik.
- Mc Cann, E. (2016). Governing urbanism: urban government studies 1,2 and beyond, *Urban Studies*, 54, 312-326.
- Peris, J., Acebillo-Baqué, M., & Calabuig, C. (2011). Scrutinizing the link between participatory governance and urban environment management. The experience in Arequipa during 2003–2006. *Habitat international*, 35(1), 84-92.
- Popovych, O. (2008). *Good Governance and Policy Addressing Poverty Alleviation in Ukraine* (Master's thesis, University of Twente).
- Sadashiva, M. (2008). Effects of civil society on urban planning and governance in Mysore, India (Doctoral dissertation, Dortmund, Techn. Univ., Diss., 2008).
- Stewart, K. (2006). Designing good urban governance indicators: The importance of citizen participation and its evaluation in Greater Vancouver. *Cities*, 23(3), 196-204.
- Sukmadilaga, C., Pratama, A., & Mulyani, S. (2015). Good Governance Implementation In Public Sector: Exploratory Analysis of Government Financial Statements Disclosures Across ASEAN Countries. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 211, 513-518.
- UN Habitat (2002), the global campaign on urban governance, concept paper, Nairobi: Un-Habitat.
- UNDP. (2008). Characteristics of good governance' the urban governance initiative (TUGI).
- Van Dijk, M. P. (2006). Managing cities in developing countries. *Books*.
- Virtudes, A. (2016). 'Good'Governance Principles in Spatial Planning at Local Scale. *Procedia engineering*, 161, 1710-1714.
- Woods, M. (1995). Discourses of Power and Rural it .Local politics in Somerset in the 20th century. *Political Geography*, 16(6), 453-478.
- Zaman, K. (2015). Quality guidelines for good governance in higher education across the globe. *Pacific Science Review B: Humanities and Social Sciences*, 1(1), 1-7.